

המלצת קריאה/ ד"ר יפעת דיאמנט

הוראה מאלתרת זו לא מלה גסה: אימפרוביזציה תאטרונית ככלי הוראה וכאופן ידיעה/

נפתלי שם טוב. תל אביב: מכון מופת, 2015.

אימפרוביזציה אינה 'שליפה מהמותן' אלא התמודדות יצירתית עם אי-הוודאות השורה בחדר החזרות בתאטרון, בהוראה בכיתה ובחיים בכלל. אך האם ניתן ללמד לאלתר בין שמדובר באמנות או בהוראה? כיצד ניתן ללמד זאת, אם אימפרוביזציה היא מעשה ספונטני, בלתי-צפוי ויצירתי? כיצד ניתן ללמד להתכונן למה שלא ניתן לחזותו, לאירוע מפתיע שאינו מתוכנן ביסודו? פרדוקס זה נמצא בבסיס האתגר של הספר. מודל הוראה מאלתרת (improvisational teaching) עשוי להיות מפתח להתמודדות עם מורכבות זו, שהיא דחופה ומבקשת מענה בהכשרת מורים בפרט ובמעשה ההוראה בכלל. (מתוך הכריכה האחורית)

הוראה מאלתרת, כפי שרומזת כותרת הספר המתנצלת-כביכול, אינה שוללת רחב ידע דיסציפלינרי ואינה ממעיטה בחשיבותה של הכנת שיעור מפורטת ומדוקדקת.

היא מציעה יותר מזה: היא מזמינה את המורה לחדד את חושיו כשחקן על במת הכתה, כ"מופיען" (performer), מבצע, ולהשתמש בחומרי הרגע, תוך מיומנות נרכשת, על מנת להעשיר ולהעמיק את חוויית הלמידה.

ואכן, למידה ראוי לה שתהיה חוויה: חיבור מלא בין ידע עיוני לבין ידע מעשי, בין הבנת אינטלקטואליות לבין קלט תחושתני ורגשי. כי באמת, רק כך לומדים, מפנימים, זוכרים, ובסופו של מהלך גם מיישמים, פועלים, יוצרים.

המחבר משלב במחקרו ידע -והתנסות אישית- בתחום התאטרון החינוכי בפרט ובמסורות תיאטרוניות בכלל, יחד עם מושגים מתחום חקר תאטרון, לימודי אמנות ותרבות ומדעי החברה. "תאטרוניות" בהוראתו המורחבת של המושג הינה "פרספקטיבה שדרכה ניתן לצפות בעולם החברתי, להבינו ולפרשו". התאטרון הופך למטאפורה, למערכת אסתטית ופילוסופית להתבוננות בעולם, לדרך ידיעה.

התנועה הפנימית בין "רפלקטיביות" לבין "אינטואיטיביות" היא שמייצרת את האימפרוביזציה, שמושגת על ספונטניות, יצירתיות וגם על אחריות. האלתור הזה הוא סוד הקסם של הוראה חיה, שהיא גם מכוונת ונוגעת.

דווקא בעידן טכנולוגי, כשההוראה מתנהלת תכופות באמצעים מתקשבים, כשהשיח האנושי ממוסך במסכים שונים, מחזיר מודל ההוראה המאלתרת את הכבוד האבוד -ובעיקר את החיות- למעמד האנושי הזה: המפגש החד פעמי בין מורה ותלמיד, בין אדם לאדם, כאן ועכשיו, ברגע נתון.

כי לא רק למידה ראוי לה שתהיה חוויה: גם ההוראה עצמה עשויה להוביל אותנו, המורים, אל מחוזות חדשים ופנימיים יותר.